

IVM Coronanieuws 31 maart

Opening

Welkom bij het IVM Coronanieuws. Een dagje eerder dan anders vanwege het GGG-congres, het is vandaag donderdag 31 maart en dit is aflevering 60.

Evusheld

Het EMA heeft de combinatie van de monoklonale antilichamen tixagevimab en cilgavimab, met merknaam Evusheld, goedgekeurd ter voorkóming van COVID-19. De combinatie mag gebruikt worden bij volwassenen en kinderen vanaf 12 jaar die minimaal 40 kg wegen. Het middel kan een alternatief zijn voor mensen die niet gevaccineerd kunnen of mogen worden. De klinische effectiviteit bij de omikronvariant van het coronavirus is nog niet bekend. In vitro studies laten zien dat de omikronvariant mogelijk minder gevoelig is. Een nog niet peer-reviewed gepubliceerde studie toont aan dat tixagevimab met cilgavimab longinfecties door de omikronvariant verminderden in muizen.

Voorpublicatie: www.biorxiv.org/content/10.1101/2022.03.17.484787v1

Trombocytenaggregatieremmers

Uit twee studies blijkt dat trombocytenaggregatieremmers al op de korte termijn zinvol zijn bij matig zieke opgenomen COVID-19-patiënten. Bij patiënten op de IC bieden ze alleen op de langere termijn voordelen. Acetylsalicylzuur vanaf de eerste opnamedag is bij matig zieke COVID-19-patiënten geassocieerd met een lagere kans op overlijden en longembolie binnen 28 dagen. Dat blijkt uit een Amerikaanse cohortstudie met ruim 112.000 patiënten. De mortaliteit was 10,2% in de groep met acetylsalicylzuur en 11,8% in de groep zonder. Voor longembolie was dit respectievelijk 1,0 en 1,4%. Er was geen verschil in aantal bloedingen.

Onderzoek: www.jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2790439

Bij COVID-19-patiënten op de IC leidt bloedplaatjesremming met acetylsalicylzuur of een P2Y12-remmer niet tot gunstige effecten op de korte termijn. Dat blijkt uit een gerandomiseerde studie met 1.557 zeer ernstig zieke COVID-19-patiënten. Het aantal dagen zonder respiratoire of cardiovasculaire ondersteuning binnen 21 dagen was vergelijkbaar tussen de behandelgroep en placebogroep. Patiënten met bloedplaatjesremming hadden wel een grotere kans op overleving na drie maanden. Deze was 70,5% in de behandelgroep en 67,3% in de placebogroep.

Onderzoek: www.jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2790488

Tocilizumab

Tocilizumab in combinatie met dexamethason heeft in vergelijking met alleen dexamethason geen effect op mechanische beademing en mortaliteit bij matig tot ernstig zieke opgenomen COVID-19-patiënten. Dat blijkt uit een gerandomiseerde studie met 450 patiënten. Mechanische beademing of mortaliteit trad op bij 12% van de patiënten met tocilizumab én dexamethason en bij 14% bij

patiënten met alleen dexamethason. De auteurs stellen dat op basis van deze studie nog geen definitieve interpretatie van de meerwaarde van tocilizumab mogelijk is, vanwege een grote spreiding in betrouwbaarheidsintervallen.

Onderzoek: [www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370\(22\)00092-X](http://www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370(22)00092-X)

Virusremmers

In de Britse NICE-richtlijn COVID-19 zijn de virusremmers molnupiravir en remdesivir als voorwaardelijke behandeloptie opgenomen bij de behandeling van COVID-19-patiënten zonder extra zuurstofbehoefte. Volgens de richtlijn kunnen de middelen de kans op ernstig beloop verlagen. De NHG-Standaard COVID-19 beveelt virusremmers in de eerste lijn niet aan.

NICE-richtlijn: app.magicapp.org/#/guideline/L4Qb5n/section/jzoba6

NHG-Standaard: richtlijnen.nhg.org/standaarden/covid-19

Nieuwe middelen

Mesenchymale stromale cellen als aanvulling op de standaardzorg zijn veilig en kunnen mogelijk longschade verminderen bij zeer ernstig zieke COVID-19-patiënten. Dat blijkt uit een placebo-gecontroleerde fase 1/2-studie bij 17 COVID-19-patiënten op de IC. Mesenchymale stromale cellen verminderden diverse ontstekingsparameters en verhoogden de aantallen lymfocyten en T-cellen. Daarnaast was de longschade na 4 maanden minder. Meer onderzoek met grotere groepen patiënten is nodig.

Onderzoek: stemcellres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13287-022-02796-1

In een persbericht heeft Eiger BioPharmaceuticals bekend gemaakt dat peginterferon lambda het risico op ziekenhuisopname of een langer dan 6 uur durend bezoek aan de eerste hulp vanwege COVID-19 met 50% vermindert. Dit blijkt uit een nog niet gepubliceerde fase 3-studie met ongeveer 2.000 COVID-19-patiënten met een hoog risico op ernstig beloop. De meeste patiënten waren gevaccineerd en hadden verschillende virusvarianten, waaronder de omikronvariant.

Persbericht: ir.eigerbio.com/news-releases/news-release-details/eigers-single-dose-peginterferon-lambda-covid-19-reduced-risk

Ivermectine

Een meta-analyse van 12 studies naar ivermectine bij COVID-19 concludeert dat de prevalentie van de parasitaire infectie strongyloidiasis samenhangt met het gevonden relatieve risico op sterfte. Studies naar ivermectine bij COVID-19 in regio's met een lage prevalentie van strongyloidiasis vonden geen significant effect op sterfte, in tegenstelling tot studies in regio's met juist veel strongyloidiasis. De onderzoekers concluderen daarom dat resultaten van ivermectine-studies in landen met veel strongyloidiasis niet geëxtrapoleerd mogen worden naar niet-endemische regio's.

Meta-analyse: www.jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2790173

Langdurige klachten

Het NHG heeft een nieuwe standaard Langdurige klachten na COVID-19 uitgebracht. De basis van de behandeling bestaat uit voorlichting en adviezen. Er is geen specifieke medicamenteuze therapie voor de bevordering van het herstel. Corticosteroïden, inhalatiemedicatie, antitrombotica, pijnmedicatie, vitaminesuppletie en voedingssupplementen worden niet aanbevolen.

NHG-Standaard: richtlijnen.nhg.org/standaarden/langdurige-klachten-na-covid-19

Antibiotica

Tijdens de coronapandemie schreven huisartsen aanzienlijk minder antibiotica voor. Deze daling stopte na versoepelingen van de coronamaatregelen. Dit blijkt uit een studie van het Nivel, IVM, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Maastricht. Na de versoepelingen in het voorjaar van 2021 schreven huisartsen op huisartsenposten weer evenveel antibiotica voor als vóór de coronapandemie. In huisartsenpraktijk waren er ook weer meer antibioticavoorschriften, maar wel minder dan voor de coronapandemie.

Onderzoek: www.mdpi.com/2079-6382/11/3/309

Boostervaccinaties

De Gezondheidsraad heeft een toepassingskader opgesteld om te kunnen beoordelen wie wanneer in aanmerking moet komen voor welke boostervaccinatie, inmiddels ook wel revaccinatie genoemd. Het toepassingskader is bedoeld om snel te kunnen beoordelen welke doelgroepen in aanmerking moeten komen voor een boostervaccinatie als de epidemiologische situatie daar aanleiding toe geeft.

Toepassingskader:

www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2022/03/25/toepassingskader-revaccinaties-tegen-covid-19

Op dit moment komen alle 60-plussers in aanmerking voor een tweede boostervaccinatie. Eerder lag de leeftijdsgrens op 70 jaar. Bij de 60-plussers neemt waarschijnlijk de bescherming door de eerdere booster inmiddels weer af, wat in combinatie met het hoge aantal besmettingen weer kan leiden tot extra ziekenhuisopnames.

GR: www.gezondheidsraad.nl/actueel/nieuws/2022/03/25/stel-tweede-booster-beschikbaar-voor-60--tot-en-met-69-jarigen

In de Verenigde Staten is de tweede booster met het coronavaccin van Pfizer of Moderna inmiddels geregistreerd voor 50-plussers en bepaalde groepen immuungecompromitteerde patiënten. Uit een nog niet peer-reviewed gepubliceerde Israëliëse studie blijkt dat de tweede booster bij 60-plussers de mortaliteit door COVID-19 vermindert. Van in totaal ruim 500.000 personen had ruim de helft

twee boosters. In die groep kwamen 92 overlijdens door COVID-19 voor, vergeleken met 232 in de kleinere groep met slechts één booster.

Voorpublicatie: www.researchsquare.com/article/rs-1478439/v1

Bijwerkingen vaccins

Bijwerkingencentrum Lareb heeft een analyse gepubliceerd van bijwerkingen na een coronavaccinatie. De resultaten komen uit een vragenlijstonderzoek met meer dan 27.000 gevaccineerden. Minder dan 1% van de deelnemers gaf aan ernstige bijwerkingen te hebben ervaren. Bekende bijwerkingen als hoofdpijn, spierpijn en koorts kwamen het meest voor bij vrouwen, jonge mensen en mensen die eerder COVID-19 hadden gehad. De bekende bijwerkingen kwamen het minst voor na het coronavaccin van Pfizer.

Lareb: www.lareb.nl/news/veel-mensen-ervaren-bekende-bijwerkingen-na-coronavaccinatie

Lareb vraagt ook aandacht voor aanhoudende schouderklachten na een vaccinatie. Als een vaccin te hoog of te diep in de spier van de bovenarm wordt gezet kan shoulder injury related to vaccine administration, afgekort SIRVA ontstaan. Gezien de grote hoeveelheid gezette vaccins roept Lareb huisartsen op alert te zijn op deze klachten. De behandeling bestaat uit rust, corticosteroïden en fysiotherapie.

Lareb: www.lareb.nl/news/aanhoudende-schouderklachten-na-vaccinatie

Vaccinatie na MIS-C

Amerikaanse onderzoekers beschrijven 15 kinderen die eerder het Multisystem Inflammatory Syndrome Children - afgekort tot MIS-C - hebben gehad en zijn gevaccineerd tegen het coronavirus. Alle 15 kinderen verdroegen het vaccin en bij niemand trad hyperinflammatie, myocarditis of opnieuw MIS-C op. De onderzoekers concluderen dat het veilig lijkt om kinderen met een voorgeschiedenis van MIS-C te vaccineren tegen het coronavirus, al is het aantal onderzochte kinderen klein.

Onderzoek: www.jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2790426

Zwangerschap en vaccinatie

Opnieuw tonen diverse onderzoeken aan dat coronavaccinatie tijdens de zwangerschap zinvol en veilig is. Uit een Amerikaanse studie blijkt dat de meerderheid van COVID-19-infecties bij zwangeren en neonaten optreedt bij niet-gevaccineerde vrouwen en hun kinderen. Uit twee andere observationele studies blijkt opnieuw dat vaccinatie tijdens de zwangerschap niet is geassocieerd met negatieve zwangerschapsuitkomsten.

Onderzoek: www.jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2790609

Onderzoeken: www.jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2790607
www.jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2790608

Registratienieuws

Moderna heeft aangekondigd een registratieaanvraag in te gaan dienen voor hun vaccin bij kinderen vanaf 6 maanden tot 6 jaar. In Europa is het vaccin nu geregistreerd vanaf 6 jaar. De aanvraag wordt gebaseerd op een nieuwe fase 2/3-studie, waaruit blijkt dat het coronavaccin ook bij jongere kinderen een immuunrespons oproept en goed getolereerd wordt.

Moderna: investors.modernatx.com/news/news-details/2022/Moderna-Announces-its-COVID-19-Vaccine-Phase-2-3-Study-in-Children-6-Months-to-Under-6-Years-Has-Successfully-Met-Its-Primary-Endpoint/default.aspx

Het EMA is gestart met de rolling review van het coronavaccin HIPRA. Dit geadjuveerd eiwitvaccin is bedoeld als booster voor volwassenen die al een volledige vaccinatie met een ander vaccin hebben gehad.

Vaccinatie Oekraïners

De komst van Oekraïners naar Nederland vraagt om goede voorlichting over coronavaccinaties. In Oekraïne is de vaccinatiegraad slechts 35% en minder dan 2% van de mensen heeft een boostervaccinatie ontvangen. De meeste Oekraïners zijn gevaccineerd met de coronavaccins van Pfizer en Sinovac. Een kleiner deel kreeg de coronavaccins van Moderna en AstraZeneca. Het LCI adviseert alle vluchtelingen uit Oekraïne zo snel en laagdrempelig mogelijk vaccinatie aan te bieden.

Vaccinaties: www.ourworldindata.org/covid-vaccinations?country=UKR#which-vaccines-have-been-administered-in-each-country

LCI: www.lci.rivm.nl/handreiking-voor-ggden-vluchtelingen-vanuit-oekraïne-en-covid-19

Tot slot

Sinds 11 maart mogen Belgische apothekers coronavaccinaties toedienen. Ze volgen daarmee het voorbeeld van landen als Ierland, Verenigd Koninkrijk, Portugal, Denemarken en Frankrijk. 4600 Belgische apothekers hebben een trainingsprogramma doorlopen om de coronavaccins te kunnen zetten. In Nederland is het apothekers niet toegestaan om coronavaccinaties toe te dienen.

De volgende aflevering van het Coronanieuws verschijnt over 2 weken, op vrijdag 15 april. Voor meer informatie over coronavaccinaties bij immuungecompromitteerde patiënten verwijzen we u graag naar een webinar van ZonMw op 4 april. En abonneer u op ons YouTube-kanaal of de jaarnaalupdate op onze website om op de hoogte te blijven van nieuwe uitzendingen van het Coronanieuws.

Webinar: www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/webinar-series-on-covid-19-vaccination-in-immunocompromised-patients

31 maart 2022

www.ivm.nl